

דיפֿֿייק – האם הביטחון הלאומי מתערער?

התבוננות בשימושים החיוביים והשליליים של טכנולוגיית הזיוף העמוק ובמקרי המבחן שנסקרו לעיל מעלה את הדיון בשאלה: האם אכן יש פוטנציאל לערעור הביטחון הלאומי בעקבות עליית האיכות והזמינות של טכנולוגיית הזיוף העמוק? מחד גיסא, מדובר בתופעה חדשה שעומקי השפעתה אינם ידועים עדיין. מאידך גיסא, גם בעבר התמודדו פרטים, ארגונים ומדינות עם דרכים שונות ומתוחכמות של יצירת זיופים למטרות שונות.

מעבר לכך, בניסיון להשיב על השאלה אם יישומי דיפֿֿייק מערערים את הביטחון הלאומי, יש צורך לחזור לשאלת יסוד: מה נחשב לביטחון לאומי? אומנם מקובל לרוב להתייחס לביטחון הלאומי במובן הצר של ההגדרה – היכולת של אומה להגן על אזרחיה ועל ערכיה הפנימיים מפני איומים, ביניהם מדינות עוינות וארגוני טרור (הכהן, 2014), אולם אף שההתייחסויות ההיסטוריות והתאורטיות לסוגיה מדגישות לרוב היבטים של צבא ושל יחסי חוץ, האו"ם למשל כולל בהגדרת הביטחון הלאומי שבעה נדבכים: כלכלה, מזון, בריאות, איכות סביבה, ביטחון אישי, קהילה וביטחון פוליטי (United Nations Development Programme, 1994). הגדרה זו מרחיבה את ההתייחסות גם ליכולתו של הפרט לנהל בביטחון וברוחה את שגרת חייו.

גם במסגרת מחקר זה ההתייחסות היא להגדרתו המרחיבה של המושג ביטחון לאומי, משום שבעידן הנוכחי, בעיקר במדינות מפותחות ובדגש על דמוקרטיות ליברליות מפותחות, הציפייה של אזרחים אינה רק להגנת המדינה עליהם מפני איומים צבאיים אלא גם ליכולת לחיות בביטחון כלכלי, תזונתי, בריאותי ואישי. חלק מן הנושאים הללו הודגשו היטב ככאלה שאינם מובנים מאליהם, עם פרוץ מגפת הקורונה בעולם. מקרי המבחן שהוצגו בפרק הקודם מדגישים את פוטנציאל ההשפעה הנרחב של טכנולוגיית הדיפֿֿייק על תחומי חיים רבים. זאת בין היתר לאור ההנחה הרווחת כי מאז שנת 2016 כי אנו חיים בעידן של פוסט־אמת ופייק ניוז (ברון ורויטמן, 2019). המושג פוסט־אמת מתייחס לתרבות פוליטית שבה עובדות אובייקטיביות משפיעות על עיצוב דעת הקהל פחות מרגשות, אמונות ודעות, והמושג פייק ניוז מתייחס לקלות שבה ניתן כיום להפיץ שקרים, עיוותים, טעויות ותאוריות קונספירציה (ברון ורויטמן, 2019). האתגר שמציבות תופעות הפוסט־אמת והפייק ניוז לביטחון הלאומי ולדמוקרטיה הוא למעשה החשש מעולם שבו קשה עד בלתי אפשרי להבחין בין אמת לשקר, בין סחרירים (ספינים) ומאמצי השפעה לבין עובדות, ולצד זאת החשש מתהליך קבלת החלטות שבו לניתוח המקצועי מבוסס העובדות יש פחות השפעה מזו של רגשות, אמונות, דעות ושקרים. לכל אלה עלולה להיות השפעה מרחיקת לכת על ביטחון לאומי במובנו הרחב.

כוח השכנוע והפוטנציאל הוויראלי של הדיפֿֿייק, להבדיל מפייק ניוז, נובע מכך שדיפֿֿייק נתפס כ"תיעוד ישיר" של התרחשויות האירועים במציאות. כלומר, אנשים נוטים להאמין לדברים שהם רואים בצורה מומחשת וממשית. הקלטות קול וסרטוני וידאו נתפסים על ידי בני אדם כראיה אמינה ביותר, כשם שהיטיב לבטא זאת ב־2019 הסנטור אנגוס קינג: "videos do not lie". אך בעולם של דיפֿֿייק, התפיסה המסורתית ש"לראות או לשמוע שווה להאמין" אינה קיימת עוד (Chesney & Citron, 2019).

ב־ברומטר האמון של אדלמן שפורסם בשנת 2020, אשר סקר 34 אלף בני אדם בוגרים מרחבי העולם, נמצא כי 66 אחוזים מהנסקרים "מוטרדים מכך שטכנולוגיה הופכת לבלתי אפשרית את הידיעה אם מה

שאנשים רואים ושומעים הוא אמיתי", וכי 61 אחוזים מהנסקרים סבורים ש"ממשלות לא מבינות מספיק את הטכנולוגיות המפציעות כדי להחיל עליהן רגולציה יעילה" (2020 Edelman Trust Barometer, 2020). השימוש ביכולות דיפ־פייק אכן מוביל בין היתר לערעור האמת ומעורר חשד שכל פיסת תוכן היא שקרית, גם אם היא אמיתית (אורפז, 2020). כך למשל אפשר לטעון שהקלטה היא שקרית והופקה באמצעות יכולות דיפ־פייק, ובכך להתנער מאחריות. לאור זאת, יכולות הזיוף העמוק מעצימות ומחריפות את המצב בעידן הפוסט־אמת והפייק ניוז שבו אנו נמצאים, ואת האתגרים שהוא מציב לאמת ולדמוקרטיה (Villasenor, 2019). ככל שמתפתחת טכנולוגיית הזיוף העמוק כך מתפתחים ומשתכללים גם הכלים לזיהוי הזיוף העמוק. אולם יש צורך גם בחינוך הציבור וכן ברגולציה ובכלים משפטיים להתמודדות עם התופעה – אמצעים שאינם רווחים דיים ברוב המדינות בעולם, כפי שיוצג בפרק הבא.